

MORÁLNÍ DILEMATA BLÍZKÉHO VÝCHODU

Ondřej Morcinek
2024

Obsah

Cíl hodiny.....	2
Struktura hodiny.....	2
Úvod (10 minut).....	2
Diskuze nad obrázky (20 minut).....	2
Krátké video (15 minut).....	2
Práce ve skupinách: Řešení morálního konfliktu (30 minut).....	2
Závěr a reflexe (15 minut).....	3
Materiály a texty.....	3
1. Izraelsko-palestinský konflikt.....	4
Shrnutí:.....	4
Historické kořeny konfliktu zahrnují:.....	4
Politické faktory zahrnují:.....	4
Náboženské faktory zahrnují:.....	4
Zúčastněné skupiny:.....	4
2. Válka v Sýrii.....	5
Shrnutí:.....	5
Historické kořeny:.....	5
Politické faktory:.....	5
Náboženské faktory:.....	5
Zúčastněné skupiny:.....	5
3. Válka v Iráku.....	6
Shrnutí:.....	6
Historické kořeny:.....	6
Politické faktory:.....	6
Náboženské faktory:.....	6
Zúčastněné skupiny:.....	6
4. Arabské jaro v Asii.....	7
Shrnutí:.....	7
Historické kořeny:.....	7
Politické faktory:.....	7
Náboženské faktory:.....	7
Zúčastněné skupiny:.....	7
5. Situace v Jemenu.....	8
Shrnutí:.....	8
Historické kořeny:.....	8
Politické faktory:.....	8
Náboženské faktory:.....	8
Zúčastněné skupiny:.....	8

Cíl hodiny

Žák prozkoumat různé morální a etické otázky, které vyplývají z konfliktů na Blízkém východě, a to s důrazem na složitost situace a různé pohledy zúčastněných stran.

Struktura hodiny

Úvod (10 minut)

- Stručné představení regionu Blízkého východu a hlavních konfliktů (Izraelsko-palestinský konflikt, války v Sýrii a Iráku, situace v Jemenu apod.).
- Představení cíle hodiny – porozumění morálním dilematům a otázkám, kterým čelí různé skupiny v těchto konfliktech.

Diskuze nad obrázky (20 minut)

- Představení obrázků souvisejících s morálními dilematy regionu (např. uprchlíci, vojenské akce, zničená města).
- Žáci diskutují v malých skupinách o tom, co podle nich jednotlivé obrázky představují a jaké morální dilemata mohou navozovat.
- Otázky k zamyšlení:
 - Jak se rozhodnout mezi humanitární pomocí a ochranou národní bezpečnosti?
 - Jaký je dopad na civilní obyvatelstvo?
 - Jak řešit morální odpovědnost v případě vojenských zásahů?

Krátké video (15 minut)

- Promítnutí krátkého dokumentu nebo zpravodajské reportáže – představení jedno z morálních dilemat na Blízkém východě (např. role mezinárodních intervencí nebo důsledky okupace).
- Po promítnutí videa rekapitulace hlavních bodů s žáky a prostor pro diskuzi. Otázky mohou zahrnovat:
 - Jaké jsou důsledky intervencí třetích stran?
 - Jakou odpovědnost má mezinárodní komunita?

Práce ve skupinách: Řešení morálního konfliktu (30 minut)

- Rozdělení třídy do skupin a zaměření každé na jiný morální problém, například:
 - Jak by měla mezinárodní komunita reagovat na humanitární krizi v Jemenu?
 - Je etické, aby určité státy intervenovaly do konfliktu v Sýrii?
 - Jak by měla být řešena otázka osídlování na Západním břehu Jordánu?

Žáci budou diskutovat a vypracují krátký návrh řešení. Cílem je pochopit různá stanoviska a pokusit se o kompromis.

Závěr a reflexe (15 minut)

- Skupiny představí svá řešení a vysvětlí, proč zvolily určitý přístup.
- Rozhovor s žáky, jaké jsou podle nich největší morální dilemata, která dnes Blízký východ představuje, a co by jako jednotlivci nebo společnost mohli udělat pro jejich řešení.

Materiály a texty

- Fotografie z Blízkého východu, zejména zaměřené na civilní obyvatelstvo a vojenské akce.
- Krátké video (do 10 minut, aby zbylo dost času na diskuzi).
- Příprava morálních problémů pro skupinovou práci.

1. Izraelsko-palestinský konflikt

Shrnutí:

Izraelsko-palestinský konflikt je dlouhodobý spor mezi židovským státem Izrael a palestinským arabským obyvatelstvem. Jeho kořeny sahají až do konce 19. století, kdy začal růst sionismus (hnutí za vytvoření židovského státu) a arabský nacionalismus. Po první světové válce získala Velká Británie mandát nad Palestinou, což vedlo k nárůstu židovské imigrace, a tím i ke sporům mezi židovskými přistěhovalci a arabskými obyvateli. Konflikt vyvrcholil v roce 1948, kdy byl vyhlášen stát Izrael a následovala první izraelsko-arabská válka.

Historické kořeny konfliktu zahrnují:

- Sionismus a arabský nacionalismus: Dvě protichůdná hnutí usilující o kontrolu nad stejným územím.
- Mandátní správa Británie: Rozhodnutí britské vlády podpořit zřízení židovského státu v Palestině (Balfourova deklarace 1917) prohloubilo napětí.
- Dekolonizace a vznik Izraele: Po 2. světové válce bylo území Palestiny rozděleno OSN na dva státy, což Palestinci odmítli.

Politické faktory zahrnují:

- Právní status palestinských území: Vznik Izraele a neexistence palestinského státu vedly k tomu, že Západní břeh a Gaza jsou okupovaná území.
- Nekončící vyjednávání: Snaha o dosažení míru prostřednictvím nalezení oboustranně přijatelného řešení byla opakovaně zmařena.
- Vliv regionálních a světových mocností: Konflikt je komplikován zásahem okolních arabských států, ale i velmocí, jako jsou USA a Rusko.

Náboženské faktory zahrnují:

- Jeruzalém a posvátná místa: Jeruzalém je posvátný pro židy, muslimy i křesťany. Spor o kontrolu nad tímto městem je zásadní pro obě strany.
- Náboženské identity: Konflikt se stal výrazně náboženským, zejména s růstem hnutí jako Hamás, které používají islám k mobilizaci proti Izraeli.

Zúčastněné skupiny:

- Izraelská vláda a armáda
- Palestinská samospráva (Fatah)
- Hamás (militantní organizace v Gaze)
- Mezinárodní aktéři: USA, OSN, Egypt, Jordánsko, Írán

2. Válka v Sýrii

Shrnutí:

Syrská občanská válka začala v roce 2011 jako součást širšího hnutí „Arabského jara“, kdy obyvatelé v mnoha zemích požadovali demokratické reformy. V Sýrii však protesty proti režimu Bašára al-Asada přerostly ve válku mezi vládními silami a různými opozičními frakcemi. Konflikt je komplikován etnickými, náboženskými a politickými rozdíly, stejně jako zapojením zahraničních mocností.

Historické kořeny:

- Dlouholetá autoritářská vláda: Sýrie byla po desetiletí řízena rodinou Asadů (nejprve Hafíz al-Asad, poté jeho syn Bašár), což vedlo k represím a vzrůstající nespokojenosti.
- Nerovnosti mezi skupinami: Syrská vláda je ovládána šíitskou menšinou (alávité), zatímco většina obyvatel je sunnitská. To přispělo k napětí mezi komunitami.
- Koloniální minulost: Sýrie byla pod francouzským mandátem do roku 1946, kdy získala nezávislost, ale politické a etnické napětí přetrvávalo.

Politické faktory:

- Autoritářský režim: Asadův režim byl kritizován za represivní metody a nedostatek demokratických reforem.
- Externí intervence: Válka se proměnila v regionální konflikt s účastí Íránu, Ruska a Turecka na straně vlády a USA, Saudské Arábie a dalších na straně opozice.
- Rojava a kurdská autonomie: Kurdské oblasti na severu Sýrie získaly de facto autonomii, což je dalším zdrojem napětí.

Náboženské faktory:

- Náboženské rozdíly: Konflikt má významné náboženské prvky, zejména mezi sunnity a alávitými (šíitská sekta).
- Džihádistické skupiny: Různé islamistické skupiny, včetně Islámského státu (ISIS), se zapojily do bojů a využívaly náboženskou rétoriku.

Zúčastněné skupiny:

- Syrská vláda (Bašár al-Asad)
- Syrská opozice (různé frakce včetně Svobodné syrské armády)
- Kurdské síly (SDF)
- ISIS a další džihádistické skupiny
- Mezinárodní aktéři: Rusko, Írán, Turecko, USA, Saúdská Arábie

3. Válka v Iráku

Shrnutí:

Válka v Iráku začala v roce 2003 invazí Spojených států a jejich spojenců s cílem svrhnout režim Saddáma Husajna. I když byla invaze rychlá, poválečná okupace vedla k násilnému odporu a etnickému i sektářskému násilí. Irák se stal centrem boje mezi šíity a sunnity, a zároveň místem pro vzestup extremistických skupin jako ISIS.

Historické kořeny:

- Koloniální hranice: Po rozpadu Osmanské říše v roce 1920 vznikl Irák pod britskou kontrolou, což vytvořilo umělé hranice mezi etnickými a náboženskými skupinami.
- Autoritářský režim Saddáma Husajna: Po desetiletí vládl Iráku diktátor, který potlačoval opozici a především šíitskou a kurdskou menšinu.
- První válka v Zálivu (1990–91): V důsledku invaze armády Saddáma Husajna do Kuvajtu vedla USA koalici proti Iráku (Husajnovi), zavedeny byly ekonomické sankce a izolace Husajnova režimu.

Politické faktory:

- Invaze z roku 2003: USA a jejich spojenci tvrdili, že Irák má zbraně hromadného ničení, což se ukázalo jako nepravdivé – to zanechalo trvalé napětí a nedůvěru.
- Vzestup šíitské moci: Po svržení Saddáma získala šíitská většina v zemi politickou moc, což vedlo ke konfliktům se sunnitskou menšinou.
- Boj o moc: Mezi různými skupinami vypukly boje o kontrolu nad vládními institucemi a přírodními zdroji (např. ropa).

Náboženské faktory:

- Šíitsko-sunnitský konflikt: Rozdělení mezi šíitskou vládou a sunnitskou opozicí se prohloubilo, zejména po invazi.
- Radikalizace sunnitských skupin: Vzestup ISIS byl zčásti důsledkem marginalizace sunnitů po invazi a vzniku šíitské vlády.

Zúčastněné skupiny:

- Irácká vláda (po invazi šíitská)
- Sunnitské povstalecké skupiny
- ISIS (Islámský stát)
- Kurdské milice (Peshmerga)
- Mezinárodní aktéři: USA, Írán, Turecko

4. Arabské jaro v Asii

Shrnutí:

Arabské jaro bylo sérií revolucí a protestů, které začaly v roce 2010 a rychle se rozšířily po celém Blízkém východě a severní Africe. V asijských zemích, jako je Sýrie, Bahrajn a Jemen, vyvolalo Arabské jaro požadavky na politické reformy, demokracii a větší svobodu. Tyto revoluce však měly různé výsledky a vedly jak k demokratickým reformám, tak k občanským válkám a autoritářským represím.

Historické kořeny:

- **Autoritářské režimy:** Většina zemí Blízkého východu byla dlouhodobě ovládána autoritářskými vládci, kteří potlačovali opozici a kontrolovali ekonomické a politické zdroje.
- **Ekonomická nerovnost:** Rostoucí chudoba a nezaměstnanost, zejména mezi mladými lidmi, přispěly k vlně protestů.
- **Kolonialismus a postkoloniální správa:** Koloniální minulost vytvořila politické a etnické hranice, které vedly k dlouhodobým problémům.

Politické faktory:

- **Protesty za reformy:** Arabské jaro bylo reakcí na dlouholeté represe a nedostatek svobody, kdy občané požadovali větší podíl na moci a svobodné volby.
- **Represivní reakce:** V mnoha zemích byly protesty brutálně potlačeny, což vedlo k dalšímu násilí a někde i k občanským válkám (Sýrie, Jemen).

Náboženské faktory:

- **Náboženské napětí:** V některých zemích hrálo náboženství roli při mobilizaci lidí k protestům, například mezi šíity a sunnity v Bahrajnu a Jemenu.

Zúčastněné skupiny:

- **Opoziční hnutí** (např. demokratické a islamistické skupiny)
- **Vlády autoritářských režimů**
- **Mezinárodní aktéři** (Saúdská Arábie, Írán, USA)

5. Situace v Jemenu

Shrnutí:

Konflikt v Jemenu začal v roce 2015 jako občanská válka mezi vládními silami prezidenta Hádího a šíitskými povstalci Hútíi, kteří ovládli hlavní město Saná. Konflikt je komplikován zásahem Saúdské Arábie a Íránu, kteří podporují různé strany. Výsledkem je jedna z nejhorších humanitárních krizí na světě.

Historické kořeny:

- Sjednocení Jemenu: V roce 1990 došlo ke sjednocení severního a jižního Jemenu, ale regionální napětí zůstalo.
- Arabské jaro: Protesty v roce 2011 vedly k sesazení dlouholetého prezidenta Sáliha, což vytvořilo politické vakuum.
- Nedostatečné řešení politických problémů: Reformy po Arabském jaru selhaly, což vedlo k obnově konfliktu.

Politické faktory:

- Externí intervence: Saúdská Arábie vede koalici, která podporuje vládní síly, zatímco Írán podporuje Hútíe. Válka se tak proměnila v regionální boj o moc.
- Humanitární krize: Boje vedly k devastaci infrastruktury a vyvolaly hladomor a epidemie.

Náboženské faktory:

- Sunnitsko-šíitský rozkol: Hútíové jsou šíité podporovaní Íránem, zatímco vláda je podporována sunnitskými zeměmi v čele se Saúdskou Arábií.

Zúčastněné skupiny:

- Jemenská vláda (prezident Hádí)
- Hútíové (šíitské povstalecké hnutí)
- Saúdská koalice
- Írán